

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	29. 6. 2018. GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/18-40
VEZA:	
EPA:	487 XXVI
SKRAĆENICA:	PRILOG:

CRNA GORA

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA

Broj: 02-637/1-18

Podgorica, 29. 06. 2018. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

U prilogu akta dostavljamo na razmatranje i usvajanje Izvještaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2017. godinu, usvojen na sjednici Savjeta Agencije za nadzor osiguranja, od 29. 06. 2018. godine, u skladu sa obavezom propisanom članom 193 Zakona o osiguranju („Sl. list RCG”, br. 78/06, 19/07, “Sl. list CG”, br. 53/09, 73/10, 40/11, 45/12, 6/13, 55/16).

Takođe, obavještavamo Vas da će predstavnici Agencije, koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri povodom razmatranja priloženog izvještaja biti gđin Branko Vujović, predsjednik Savjeta Agencije i gđa Biljana Pantović, direktor Agencije.

S poštovanjem,

Predsjednik Savjeta Agencije
Branko Vujović

Prilog:

- Izvještaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2017. godinu,

Agencija za nadzor osiguranja - Crna Gora
Insurance Supervision Agency - Montenegro

**IZVJEŠTAJ O STANJU NA TRŽIŠTU OSIGURANJA
U CRNOJ GORI
za 2017. godinu**

Jun, 2018. godine

SADRŽAJ:

INDEX TABELA I GRAFIKA.....	3
1.1 Makroekonomski pokazatelji.....	8
II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA.....	9
2.1 Društva za osiguranje.....	9
2.2 Društva koja se bave poslovima zastupanja u osiguranju, posredovanja u osiguranju i poslovima pružanja drugih usluga u osiguranju.....	10
2.3 Zastupnici i posrednici u osiguranju.....	11
2.4 Zaposleni u društvima za osiguranje.....	11
III POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA.....	12
3.1 Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u.....	12
3.2 Gustina osiguranja.....	13
3.3 Struktura bruto fakturisane premije prema grupama osiguranja: životna i neživotna osiguranja.....	13
3.4 Bruto fakturisana premija osiguranja po vrstama osiguranja.....	15
3.5 Koncentracija tržišta osiguranja.....	17
3.6 Tržišno učešće društava za osiguranje.....	18
3.7 Obavezna osiguranja u saobraćaju.....	20
3.8 Društva koja se bave poslovima zastupanja, posredovanja u osiguranju.....	21
IV STRUKTURA AKTIVE.....	23
V STRUKTURA PASIVE.....	25
5.1 Tehničke rezerve.....	26
VI DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA BRUTO TEHNIČKIH REZERVI.....	29
VII NETO DOBITAK/GUBITAK ZA POSLOVNU GODINU.....	31
VIII POKAZATELJI POSLOVANJA.....	31
8.1 Adekvatnost kapitala i solventnost.....	31
8.2 Reosiguranje.....	32
8.3 Neto mjerodavni tehnički rezultat i Rentabilnost imovine i sopstvenih sredstava.....	32
8.4 Likvidnost.....	33
8.5 Pokazatelji šteta.....	33
IX UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE.....	36

INDEX TABELA I GRAFIKA

Tabele

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja, 2012. - 2017. godina.....	8
Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2017. godine.....	9
Tabela 3. Pregled društava koja su na kraju 2017. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju.....	10
Tabela 4. Pregled banaka koje su na kraju 2017. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori.....	11
Tabela 5. Pregled društava koja su na kraju 2017. godine imali dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju.....	11
Tabela 6. Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje, 2012. - 2017. godina.....	11
Tabela 7. Struktura bruto fakturisane premije osiguranja u 2016. i 2017. godini.....	14
Tabela 8. Struktura ukupne bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja u 2016. i 2017. godini.....	15
Tabela 9. Herfindahl-Hirschman indeks za period 2015. - 2017. godina.....	17
Tabela 10. Struktura bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2016. i 2017. godini.....	20
Tabela 11. Struktura prodaje osiguranja preko društava za zastupanje, društava za posredovanje, preduzetnika-zastupnika i banaka u 2017. godini.....	22
Tabela 12. Struktura agregatne aktive na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine.....	23
Tabela 13. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni sektora osiguranja na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine.....	24
Tabela 14. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine.....	25
Tabela 15. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2016. i.....	27
Tabela 16. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine.....	28
Tabela 17. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na dan 31. 12. 2016. godine i na 31. 12. 2017. godine.....	31
Tabela 18. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine.....	32
Tabela 19. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2017. godine.....	33
Tabela 20. Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta.....	34
Tabela 21. Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine.....	34
Tabela 22. Neto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine.....	35
Tabela 23. Kvota troškova neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine.....	35
Tabela 24. Kombinovana kvota neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine.....	35

Grafikoni

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2012. - 2017. godina (%).....	12
Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika, 2012. - 2017. godina (EUR).....	13
Grafik 3. Kretanje bruto premije: život vs neživot, 2012. - 2017. godina (u mil. EUR).....	14

Grafik 4. Struktura bruto premije: život vs neživot, 2012. - 2017. godina.....	15
Grafik 5. Tržišno učešće društava za osiguranje prema bruto fakturisanom premiji u 2017. godini	18
Grafik 6. Učešće društava u bruto fakturisanom premiji životnog osiguranja u 2017. godini	19
Grafik 7. Učešće društava u bruto fakturisanom premiji neživotnog osiguranja u 2017. godini	20
Grafik 8. Učešće društava za neživotno osiguranje u ukupnoj bruto fakturisanom premiji obaveznog osiguranja u saobraćaju za 2016. i 2017. godinu	21
Grafik 9. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine.....	26
Grafik 10. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2016. godine	28
Grafik 11. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi životnih i neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine.....	30
Grafik 12. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta na dan 31. 12. 2017. godine.....	30

I UVOD

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2017. godinu je pripremljen na osnovu analize statističkih, finansijskih i nadzornih izvještaja dostavljenih Agenciji za nadzor osiguranja od strane društava za osiguranje, društava za zastupanje u osiguranju, društava za posredovanje u osiguranju, preduzetnika - zastupnika u osiguranju, banaka koje obavljaju poslove zastupanja u osiguranju i izvještaja Udruženja - Nacionalnog Biroa osiguravača Crne Gore.

Agencija za nadzor osiguranja je, kao nadležna institucija za nadzor nad sprovođenjem Zakona o osiguranju i nad obavljanjem poslova iz djelatnosti osiguranja u Crnoj Gori, u 2017. godini sprovela aktivnosti u cilju zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja, obezbjeđenja stabilnosti i razvoja djelatnosti zasnovanog na zdravoj konkurenciji i jednakim uslovima poslovanja.

Na crnogorskom tržištu osiguranja je tokom 2017. godine poslovalo jedanaest društava za osiguranje, od čega je pet društava obavljalo poslove neživotnih osiguranja, dok je poslove životnih osiguranja obavljalo šest društava za osiguranje. U 2017. godini dva društva za životno osiguranje donijela su poslovnu odluku o prestanku obavljanja poslova životnog osiguranja, pa je, uz saglasnost Agencije za nadzor osiguranja, izvršen prenos portfelja životnih osiguranja na drugo društvo za životno osiguranje čime je obezbijeđen kontinuitet prava i obaveza iz prethodno zaključenih ugovora o osiguranju i zaštita prava korisnika osiguranja.

Crnogorsko tržište osiguranja u 2017. godini, kao i u prethodnoj godini, karakterišu pozitivni trendovi u kretanju glavnih pokazatelja. Ukupna bruto fakturisana premija na crnogorskom tržištu osiguranja u 2017. godini iznosila je 81,7 mil. EUR, što predstavlja rast od 2% u odnosu na 2016. godinu. Ukupna penetracija je manja u odnosu na 2016. godinu i iznosila je 1,9%, dok je gustina osiguranja iznosila 131,4 EUR i zabilježila je rast od 2% u poređenju sa 2016. godinom.

Sektor osiguranja je u 2017. godini nastavio profitabilno poslovanje, sa devet društava za osiguranje koja su ostvarila neto dobit u visini od 4,9 mil. EUR, dok su dva društva ostvarila gubitak u ukupnom iznosu od 833,4 hilj. EUR.

U 2017. godini je nastavljen trend niskih povrata na investicije koji je uticao i na politiku investicionih ulaganja crnogorskih osiguravača. U izvještajnom periodu državne obveznice Crne Gore su prepoznate kao izvor stabilnih prihoda na crnogorskom tržištu osiguranja u segmentu životnih i neživotnih osiguranja. I pored činjenice da nove emisije državnih obveznica uslijed globalnih trendova na tržištu kapitala obezbjeđuju relativno niži povrat u odnosu na obveznice iz prethodnih emisija, osiguravači su u 2017. godini prepoznali državne obveznice kao izvor stabilnih prihoda i nastavili ulaganje u obveznice koje čine najveći dio investicionog portfolija osiguravača. Kao rezultat okruženja niskih kamatnih stopa u sektoru osiguranja se sprovode mjere koje su usmjerene na smanjenje troškova i na razvoj novih proizvoda prilagođenih tržišnim uslovima, posebno u štednom i investicionom portfoliju proizvoda životnih osiguranja.

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2017. godine, iznosila je 207,2 mil. EUR, što predstavlja rast od 5,3% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2016. godine. Rast vrijednosti aktive generisan je, prije svega, rastom kategorije „dugoročna finansijska ulaganja” koja je na kraju 2017. godine iznosila 144,1 mil. EUR, čemu je najviše doprinio rast ulaganja osiguravača u obveznice Države Crne Gore. Naime, crnogorski osiguravači su na dan 31. 12. 2017. godine raspolagali sa dugoročnim i kratkoročnim obveznicama Države Crne Gore u ukupnoj vrijednosti od 127,6 mil. EUR, što je za 10,6% više u odnosu na kraj 2016. godine.

Tehničke rezerve, kao rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja, na dan 31. 12. 2017. godine, na nivou svih društava za osiguranje, su iskazane u visini od 122,5 mil. EUR, što predstavlja rast od 6% u odnosu na dan 31. 12. 2016. godine. Analiza plasmana sredstava bruto tehničkih rezervi ukazuje da su društva za osiguranje na kraju 2017. godine od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine plasirala 131,4 mil. EUR čime je od strane svih društava za osiguranje obezbijeđena pokrivenost bruto tehničkih rezervi propisanim oblicima iznad zahtijevanog nivoa.

Na dan 31. 12. 2017. godine devet društava za osiguranje na tržištu osiguranja u Crnoj Gori je bilo kapitalno adekvatno tj. ispunjavalo je tri uslova propisana Zakonom o osiguranju i to:

- kapital mora biti najmanje jednak margini solventnosti;
- garantni kapital mora biti najmanje jednak 1/3 margine solventnosti i
- garantni kapital mora biti najmanje jednak osnovnom kapitalu iz člana 21 Zakona o osiguranju.

Pokazatelj solventnosti osiguravača, kao indikator sposobnosti istih da raspoloživim novčanim sredstvima blagovremeno izmiruju sve obaveze, je na kraju 2017. godine na nivou tržišta ostvario prosječnu vrijednost od 1,8. Na dan 31. 12. 2017. godine sva društva za osiguranje u Crnoj Gori su bila likvidna.

Društva za osiguranje su zaključivanjem ugovora o reosiguranju sa renomiranim globalnim i regionalnim reosiguravačima izvršili prenos rizika u reosiguranje i obezbijedili zaštitu od šteta koje bi mogle ugroziti njihovo poslovanje. U 2017. godini ostvaren je rast provizije odobrene od strane reosiguravača društvima za osiguranje od 22,7% i pad udjela reosiguravača u bruto riješenim štetama od 12,1%, dok je premija prenijeta u reosiguranje ostvarila rast od 11,7%, kao i udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama od 4,2%. Posmatrano na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja ostvaren je visok nivo pokazatelja ažurnosti u rješavanju šteta od 93%.

U domenu normativnih aktivnosti najvažnije aktivnosti Agencije u 2017. godini bile su aktivnosti na izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju, kojim je planirano da se taj zakon uskladi sa Direktivom 2009/103/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta o osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i obavezi osiguranja od te odgovornosti i Regulativom (EZ) br. 785/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta o zahtjevima za osiguranje za vazdušne prevoznike i operatore vazduhoplova. Pored navedenog, predmet izmjena su i usklađivanje sa pojedinim odredbama

Zakona o osiguranju i Zakona o likvidaciji i stečaju društava za osiguranje, kao i odlaganje deregulacije obaveznog osiguranja, što je predloženo kao rezultat izvršene analize stanja na tržištu osiguranja u Crnoj Gori. Nacrt Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju je u proceduri kod Ministarstva finansija Crne Gore. U dijelu podzakonske regulative, u 2017. godini Agencija je donijela novi *Pravilnik o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koji se dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja*, kojim je unaprijeđena struktura podataka neophodnih za supervizorske svrhe, analizu pokazatelja poslovanja i trendova na tržištu. Takođe, donešen je i novi *Pravilnik o bližim uslovima za prenos poslova društava za osiguranje*, kojim su bliže uređeni uslovi za prenos poslova ili dijela poslova društva za osiguranje, odnosno opseg dokumentacije koji se dostavlja Agenciji u cilju utvrđivanja postojanja uslova za prenos poslova, obaveza donošenja internog akta o prenosu poslova, najmanja sadržina istog, minimalna sadržina ugovora o prenosu poslova, obaveza imenovanja lica u društvu za osiguranje koje posjeduje stručne kvalifikacije, znanje, dobar ugled i integritet (poslovni ugled) za praćenje prenešenih poslova.

1.1 MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

Prema procjenama Ministarstva finansija Crne Gore u 2017. godini BDP je porastao za 4,4% i iznosio je 4,236 mlrd. EUR. Budžetski deficit je iznosio 237,6 mil. EUR, odnosno 5,6% BDP-a. Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori u 2017. godini iznosila je 22,1%, dok je prema procjenama Ministarstva finansija stopa inflacije iznosila 1,9%.

U narednoj tabeli je dat pregled makroekonomskih pokazatelja:

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja, 2012. - 2017. godina

Pokazatelji	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
BDP - tržišne cijene (mil. EUR)	3.181,5	3.362,5	3.457,9	3.654,5	3.954,2	4.236,5
BDP per capita (EUR)	5.126	5.413	5.561	5.873	6.352	6.807
Stopa rasta BDP	-2,7%	3,5%	1,8%	3,4%	2,9%	4,4%
Inflacija (CPI)	5,1%	0,3%	-0,3%	1,4%	1,0%	1,9%
Broj stanovnika	620.600	621.200	621.800	622.218	622.483	622.373
Broj nezaposlenih	31.232	34.514	34.687	39.991	49.487	51.262
Broj zaposlenih	166.531	171.474	173.595	175.617	177.908	182.368
Prosječna bruto plata (EUR)	727	726	723	725	751	765
Prosječna neto plata (EUR)	487	479	477	480	499	510
Budžetski suficit/deficit (mil. EUR)	-162,7	-121,71	-107	-291,2472643	-129,4	-237,6
Izvoz (hilj. EUR)	366.896	375.585	333.166	317.172	325.846	376.592
Uvoz (hilj. EUR)	1.820.850	1.773.352	1.784.214	1.841.524	2.061.688	2.236.188
Spoljnotrgovinski bilans (EUR)	-1.453.954	-1.397.767	-1.451.048	-1.524.352	-1.735.842	-1.859.596

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore, Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT i Zavod za zapošljavanje Crne Gore

II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1 DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

Na crnogorskom tržištu osiguranja u toku 2017. godine poslove osiguranja je obavljalo jedanaest društava: šest društava za osiguranje se bavilo poslovima životnih osiguranja, a pet društava poslovanje neživotnih osiguranja.

Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2017. godine

DRUŠTVA KOJA SU OBAVLJALA DJELATNOST ŽIVOTNOG OSIGURANJA
Atlas Life AD
Grawe osiguranje AD
Lovćen životna osiguranja AD
Merkur osiguranje AD
Uniqa životno osiguranje AD
Wiener Städtische životno osiguranje AD
DRUŠTVA KOJA SU OBAVLJALA DJELATNOST NEŽIVOTNOG OSIGURANJA
Generali osiguranje Montenegro AD Podgorica
Swiss osiguranje AD Podgorica
Sava osiguranje AD Podgorica ¹
Lovćen osiguranje AD Podgorica
Uniqa neživotno osiguranje AD Podgorica

Savjet Agencije je u 2017. godini donio Rješenje kojim je dao saglasnost društvu Atlas life AD Podgorica za prenos portfelja osiguranja na Grawe osiguranje AD Podgorica čime je obezbijeđen kontinuitet prava i obaveza iz prethodno zaključenih ugovora o osiguranju i zaštita prava korisnika osiguranja. Kao posljedica prenosa portfelja i dobijanja saglasnosti za dobrovoljnu likvidaciju dozvola za obavljanje poslova osiguranja, izdata društvu za osiguranje Atlas Life AD Podgorica prestala je da važi 15. 01. 2018. godine.

Drugo društvo za životno osiguranje, Merkur osiguranje AD Podgorica, u 2017. godini uz prethodnu saglasnost Savjeta Agencije od 26. 12. 2016. godine, pripojeno je Grawe osiguranju AD Podgorica. Sva imovina i obaveze, uključujući i prava i obaveze iz zaključenih ugovora o životnom osiguranju prenijete su na Grawe osiguranje AD Podgorica.

¹ Naziv društva „Sava Montenegro osiguranje“ promijenjen je 16. 12. 2016. godine u „Sava osiguranje“.

Aksijski kapital društava za osiguranje

Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. godine je iznosila 49 mil. EUR, što predstavlja pad u odnosu na 2016. godinu za 3,7%². Vrijednost stranog kapitala je iznosila 40,5 mil. EUR, sa ostvarenim učešćem od 82,6% u ukupnom akcijskom kapitalu, a vrijednost domaćeg kapitala 8,5 mil. EUR, sa učešćem od 17,4%. U toku 2017. godine nije bilo povećanja vrijednosti akcijskog kapitala društava za osiguranje.

**2.2 DRUŠTVA KOJA SE BAVE POSLOVIMA ZASTUPANJA U OSIGURANJU, POSREDOVANJA U OSIGURANJU I
POSLOVIMA PRUŽANJA DRUGIH USLUGA U OSIGURANJU**

Na kraju 2017. godine na tržištu osiguranja Crne Gore dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju imalo je 21 društava za zastupanje, 2 preduzetnika – zastupnika u osiguranju i 6 banaka.

Tabela 3. Pregled društava koja su na kraju 2017. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju

Naziv društva	Djelatnost
Aktuar DOO Podgorica	zastupanje
AM CAPITAL DOO Podgorica	zastupanje
ČELEBIĆ LOYAL DOO Podgorica	zastupanje
DOZ DOO Podgorica	zastupanje
EXPERIENCE DOO Tivat	zastupanje
Ideal Life DOO Podgorica	zastupanje
IN.PRO DOO Podgorica	zastupanje
Indego Plus DOO Tivat	zastupanje
KONTAKT DOO Podgorica	zastupanje
Lojd Montenegro DOO Podgorica	zastupanje
Obses DOO Podgorica	zastupanje
Premija Plus DOO Podgorica	zastupanje
PRIMS DOO Nikšić	zastupanje
Rogošić Invest DOO Podgorica	zastupanje
Safe Invest DOO Podgorica	zastupanje
Safe Invest Plus DOO Podgorica	zastupanje
Safe Life DOO Podgorica	zastupanje
Sava Agent DOO Podgorica ³	zastupanje
Swiss Plus DOO Podgorica ⁴	zastupanje
UNIKAPA DOO Bar	zastupanje
WVP DOO Budva	zastupanje
Expres-Ključ Rožaje	zastupnik-preduzetnik
Premium yacht Insurance MNE Bar	zastupnik-preduzetnik

² Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2016. godine je iznosila 50,9 mil. EUR. Grawe osiguranje AD Podgorica je izvršilo kupovinu akcija i dana 17. 01. 2017. godine postalo jedini vlasnik svih akcija društva Merkur osiguranje AD Podgorica, što je uzrokovalo smanjenje ukupnog akcijskog kapitala na tržištu osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine.

³ Naziv društva „Montagent DOO” promijenjen je 16. 12. 2016. godine u „Sava Agent DOO”.

⁴ Naziv društva „Iurisprudens DOO” promijenjen je 17. 05. 2017. godine u „Swiss Plus DOO”.

Tabela 4. Pregled banaka koje su na kraju 2017. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori:

Naziv banke	Djelatnost
Addiko Bank AD	zastupanje
Atlas banka AD	zastupanje
Erste Banka AD	zastupanje
Hipotekarna banka AD	zastupanje
NLB Banka AD	zastupanje
Societ� Generale banka Montenegro AD	zastupanje

Dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju imalo je 9 društava za posredovanje u osiguranju.

Tabela 5. Pregled društava koja su na kraju 2017. godine imali dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju

Naziv društva	Djelatnost
Adriatic AG DOO Podgorica	posredovanje
Alfa Insurance Broker DOO Podgorica	posredovanje
AM Capital Team DOO Podgorica	posredovanje
APO Plus DOO Podgorica	posredovanje
Auctor DOO Podgorica	posredovanje
Broker INS DOO Podgorica	posredovanje
Partner M DOO Podgorica	posredovanje
Status Broker DOO Podgorica	posredovanje
WVPCG DOO Budva	posredovanje

2.3 ZASTUPNICI I POSREDNICI U OSIGURANJU

U toku 2017. godine Agencija za nadzor osiguranja je, u skladu sa Zakonom o osiguranju, izdala 101 ovlaštenje fizičkim licima - zastupnicima i posrednicima u osiguranju, koji su položili stručni ispit za obavljanje tih poslova i ispunili druge uslove propisane Zakonom.

Takođe, na dan 31. 12. 2017. godine 576 fizičkih lica u Crnoj Gori posjedovalo je ovlaštenje za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, 50 fizičkih lica ovlaštenje za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju, dok je 249 fizičkih lica posjedovalo ovlaštenje za obavljanje poslova zastupanja i posredovanja u osiguranju.

2.4 ZAPOSLENI U DRUŠTVIMA ZA OSIGURANJE

U 2017. godini 761 lice je bilo zaposleno u društva za osiguranje što predstavlja rast od 3,8% u odnosu na 2016. godinu.

Tabela 6. Ukupan broj zaposlenih u društva za osiguranje, 2012. - 2017. godina

Godine	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ukupan broj zaposlenih u društva za osiguranje	767	737	760	740	733	761

III POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA

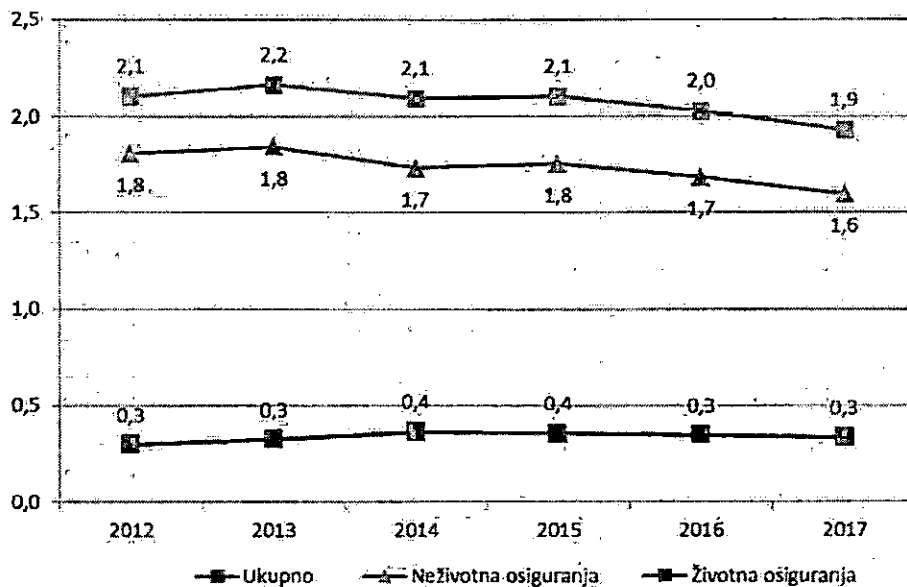
Društva koja obavljaju poslove osiguranja na crnogorskom tržištu su u 2017. godini ostvarila bruto fakturisane premiju u iznosu od 81,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 2% u odnosu na premiju ostvarenu u 2016. godini.

Posmatrano prema grupama osiguranja, ukupna premija životnih osiguranja iznosila je 14,2 mil. EUR i zabilježila je rast od 3,4%, dok je ukupna bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja iznosila 67,6 mil. EUR i također ostvarila rast od 1,7% u odnosu na 2016. godinu.

3.1 UČEŠĆE BRUTO FAKTURISANE PREMIJE U BDP-U⁵

U 2017. godini penetracija osiguranja je iznosila 1,9% i bila je na nižem nivou u poređenju sa 2016. godinom. Učešće bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja u BDP-u je na neznatno nižem nivou i iznosilo je 1,6%, dok je učešće bruto fakturisane premije životnih osiguranja u BDP-u iznosilo 0,3%. Penetracija osiguranja u zemljama EU je iznosila prosječno 7,2% u 2016. godini⁶.

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2012. – 2017. godina (%)

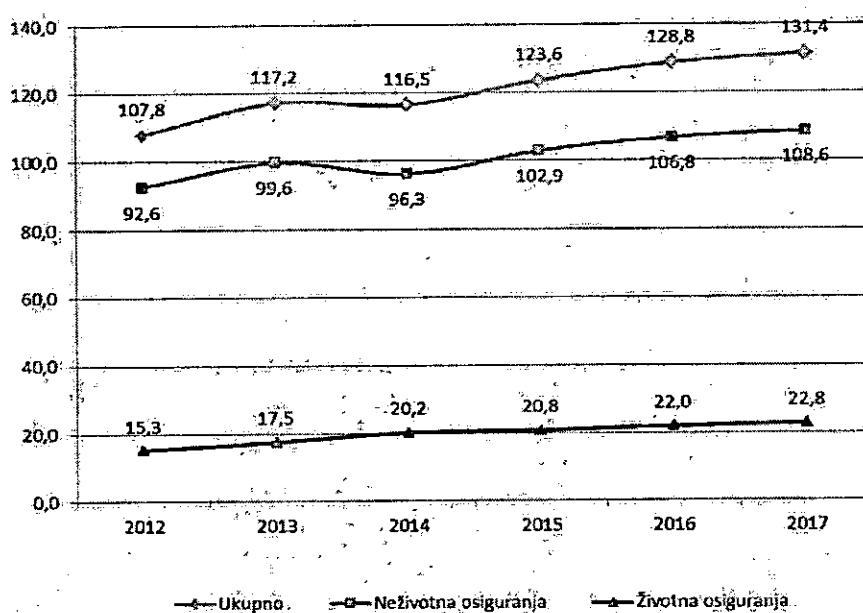
⁵ Kako je Zavod za statistiku Crne Gore - Monstat objavio rezultate obračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) Crne Gore za 2016. godinu, kao i revidiranu vremensku seriju podataka BDP-a za period 2010 - 2015. godine tako je Agencija za nadzor osiguranja izvršila novi obračun učešća bruto fakturisane premije u BDP-u za period 2010 - 2015. godine.

⁶ Izvor: Insurance Europe, European Insurance in figures: 2016 data.

3.2 GUSTINA OSIGURANJA

Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika u Crnoj Gori u 2017. godini iznosila je 131,4 EUR, što predstavlja rast od 2% u odnosu na 2016. godinu. U 2017. godini ostvaren je rast pokazatelja gustine životnih osiguranja koji je iznosio 22,8 EUR po glavi stanovnika i rast pokazatelja gustine neživotnih osiguranja koji je iznosio 108,6 EUR po glavi stanovnika, koji je generisan rastom bruto fakturisane premije u grupi životnih i neživotnih osiguranja. Gustina osiguranja u Crnoj Gori je još uvijek na značajno nižem nivou u poređenju sa prosjekom zemalja članica EU, gdje je u 2016. godini ovaj pokazatelj iznosio 1.981 EUR⁷.

Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika⁸, 2012. -2017. godina (EUR)

3.3 STRUKTURA BRUTO FAKTURISANE PREMIJE PREMA GRUPAMA OSIGURANJA: ŽIVOTNA I NEŽIVOTNA OSIGURANJA

Na tržištu osiguranja u Crnoj Gori i u 2017. godini dominantno učešće od 82,7% u ukupnoj tržišnoj bruto fakturisanjoj premiji u kontinuitetu ostvaruju neživotna osiguranja. Životna osiguranja u Crnoj Gori, i pored konstantnog trenda rasta, su i dalje na relativno niskom nivou razvoja i u 2017. godini ostvaruju učešće u ukupnoj bruto fakturisanjoj premiji osiguranja od 17,3%, odnosno rast za 0,2 procentna poena u odnosu na 2016. godinu.

⁷ Izvor: Insuranče Europe, European Insurance in figures: 2016 data.

⁸ Izvor za podatak o broju stanovnika je Zavod za statistiku Crne Gore - Monstat.

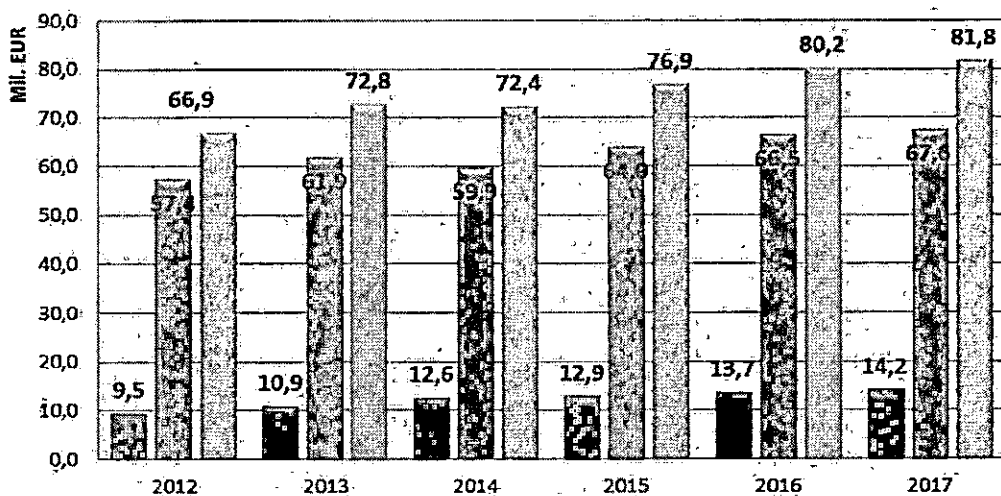
Posmatrano prema grupama osiguranja, ukupna premija životnih osiguranja zabilježila je rast od 3,4%, dok je ukupna bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja takođe ostvarila rast od 1,7% u odnosu na 2016. godinu.

Tabela 7. Struktura bruto fakturisane premije osiguranja u 2016. i 2017. godini

Grupa osiguranja	2016		2017		Index 2017/2016
	Premija (EUR)	Učešće	Premija (EUR)	Učešće	
Životno osiguranje	13.695.992	17,1%	14.166.204	17,3%	103,4
Neživotno osiguranje	66.467.343	82,9%	67.606.707	82,7%	101,7
UKUPNO	80.163.335	100%	81.772.912	100%	102,0

Na narednom grafiku dat je prikaz kretanja bruto fakturisane premije na ukupnom nivou i po grupama osiguranja za period 2012. – 2017. godina:

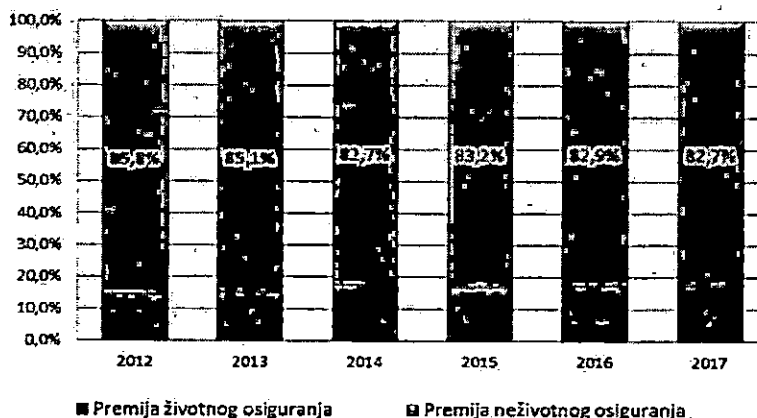
Grafik 3. Kretanje bruto premije: život vs neživot, 2012. – 2017. godina (u mil. EUR)

■ Premija životnog osiguranja (EUR) ■ Premija neživotnog osiguranja (EUR) □ Bruto premija osiguranja (EUR)

Životno osiguranje za period od 2012. do 2017. godine konstantno ostvaruje rast i to po prosječnoj godišnjoj stopi od 7,9%, dok je neživotno osiguranje uz oscilacije osvarilo prosječnu godišnju stopu rasta od 3,3%.

Grafik 4. Struktura bruto premije: život vs neživot, 2012. - 2017. godina

3.4 BRUTO FAKTURISANA PREMIJA OSIGURANJA PO VRSTAMA OSIGURANJA

Rastu ukupne bruto fakturisane premije na nivou tržišta osiguranja najviše je doprinio rast bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja i to u apsolutnom iznosu od 1.139.364 EUR, dok je rast bruto fakturisane premije životnih osiguranja iznosio 470.212 EUR.

Najzastupljenija vrsta osiguranja na tržištu je, i dalje, osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila gdje je fakturisano 34,8 mil. EUR bruto premije i ostvareno učešće od 42,5% u ukupno fakturiranoj premiji na tržištu. Pored ove vrste, značajnija učešća su ostvarila osiguranje života (15,5%), osiguranje od posljedica nezgode (12%), ostala osiguranja imovine (8,3%) i kasko osiguranje motornih vozila (6,8%). Ove vrste osiguranja u tržišnoj bruto fakturiranoj premiji u 2017. godini su učestvovala sa 85,2% što predstavlja blagi rast u odnosu na 2016. godinu kada je učešće ovih 5 vrsta osiguranja iznosilo 85%.

Prethodno navedeni pokazatelji ukazuju na visoku koncentraciju tržišta na veoma mali broj vrsta osiguranja, ali i na činjenicu da i dalje najznačajniju zastupljenost na tržištu osiguranja imaju obavezna osiguranja u saobraćaju i to na nivou od 44%.

Tabela 8. Struktura ukupne bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja u 2016. i 2017. godini

Vrsta osiguranja	2016		2017		Index 2017/2016
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Osiguranje od posljedica nezgode	9.607.071	12%	9.812.569	12,0%	102,1
Zdravstveno osiguranje	1.781.895	2,2%	1.848.356	2,3%	103,7
Osiguranje motornih vozila	5.078.579	6,3%	5.584.293	6,8%	110,0
Osiguranje šinskih vozila	140.379	0,2%	150.515	0,2%	107,2
Osiguranje vazduhoplova	498.876	0,6%	480.011	0,6%	96,2
Osiguranje plovnih objekata	215.602	0,3%	196.558	0,2%	91,2
Osiguranje robe u prevozu	351.953	0,4%	461.177	0,6%	131,0

Vrsta osiguranja	2016		2017		Index 2017/2016
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	3.991.851	5,0%	3.405.683	4,2%	85,3
Ostala osiguranja imovine	5.925.910	7,4%	6.821.887	8,3%	115,1
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	35.234.852	44%	34.774.121	42,5%	98,7
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	715.385	0,9%	700.400	0,9%	97,9
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovni objekata	239.862	0,3%	246.945	0,3%	103,0
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	1.268.222	1,6%	1.463.843	1,8%	115,4
Ostale vrste neživotnih osiguranja	1.416.906	1,8%	1.660.350	2,0%	117,2
Ukupno neživotna osiguranja	66.467.343	82,9%	67.606.707	82,7%	101,7
Osiguranje života	12.258.759	15,3%	12.639.596	15,5%	103,1
Rentno osiguranje	30.265	0,0%	42.730	0,1%	141,2
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	1.403.178	1,8%	1.482.548	1,8%	105,7
Ostale vrste životnih osiguranja	3.790	0,0%	1.330	0,0%	35,1
Ukupno životna osiguranja	13.695.992	17,1%	14.166.204	17,3%	103,4
UKUPNO	80.163.335	100%	81.772.912	100%	102,0

Posmatrano prema vrstama grupe neživotnih osiguranja, rastu bruto fakturisane premije u odnosu na 2016. godinu doprinio je, u najznačajnijoj mjeri, rast bruto fakturisane premije u vrsti osiguranja ostala osiguranja imovine i to za 895.977 EUR u apsolutnom iznosu, odnosno za 15,1%. Takođe, do rasta bruto fakturisane premije došlo je i u vrsti kasko osiguranje motornih vozila za 505.713 EUR (10%), ostalih vrsta neživotnog osiguranja za 243.444 EUR (17,2%), osiguranja od posljedica nezgode za 205.498 EUR (2,1%), osiguranja od opšte odgovornosti za štetu za 195.621 EUR (15,42%), osiguranja robe u prevozu za 109.224 EUR (31%), zdravstvenog osiguranja za 66.461 EUR, odnosno za 3,7%, osiguranja šinskih vozila za 10.135 EUR (7,2%) i osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe plovni objekata za 7.082 EUR (3%). Istovremeno, došlo je do pada bruto fakturisane premije u vrsti osiguranja imovine od požara i drugih opasnosti i to u apsolutnom iznosu za 586.168 EUR (14,7%), kod osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila za 460.730 EUR (1,3%), kod osiguranja plovni objekata za 19.044 EUR (8,8%), kod osiguranja vazduhoplova za 18.866 EUR (3,8%), kao i kod osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova za 14.985 EUR (2,1%).

Rastu bruto fakturisane premije grupe životnih osiguranja u 2017. godini doprinio je rast bruto fakturisane premije u vrsti osiguranje života i to za 380.838 EUR (3,1%). Posmatrano prema vrstama osiguranja u grupi životnih osiguranja najzastupljenija vrsta je osiguranje života koja je iznosila 12,6 mil. EUR (89,2% ukupne bruto fakturisanoj premiji životnih osiguranja). Pored ove vrste, značajno učešće od 10,5% u bruto fakturisanoj premiji životnih osiguranja ima dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života gdje je fakturisano 1,5 mil. EUR, koja zajedno sa osiguranjem života čini 99,7% ukupne bruto fakturisane premije životnih osiguranja.

Broj aktivnih polisa životnog osiguranja na kraju 2017. godine je iznosio 43.333, dok je na kraju 2016. godine bilo 54.185 životno osiguranih lica. Društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja su u toku 2017. godine zaključila 20.003 novih ugovora osiguranja života, što je za 103,7% više u odnosu na 2016. godinu. U posmatranom periodu u grupi životnog osiguranja stornirano je 3.684 polisa, a redukovano 675 polisa.

3.5 KONCENTRACIJA TRŽIŠTA OSIGURANJA

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se Herfindahl-Hirschman indeks (HHI)⁹, čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno istog tržišnog učešća tj. da se radi o tržištu sa visokim nivoom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Raspon Herfindahl-Hirschman indeksa je:

- 0 – 1.000 → Nekonzentrisano tržište (visok nivo konkurencije);
- 1.000 – 1.800 → Umjerena koncentracija;
- 1.800 – 10.000 → Koncentrisano tržište (monopol);

Vrijednost HHI za crnogorsko tržište osiguranja u periodu od 2015. do 2017. godine kreće se u granicama koncentrisanog tržišta. Počev od 2008. godine, odnosno od ulaska na crnogorsko tržište osiguranja društava za osiguranje koja posluju u okviru velikih grupacija, do 2015. prisutan je kontinuirani trend smanjenja vrijednosti indeksa, što ukazuje na povećanje nivoa konkurencije na crnogorskom tržištu osiguranja. Nakon blagog rasta vrijednosti indeksa u 2015. godini, u 2017. godini je zabilježen nastavak pada nivoa koncentracije na tržištu započet u 2016. godini.

Tabela 9. Herfindahl-Hirschman indeks za period 2015. - 2017. godina

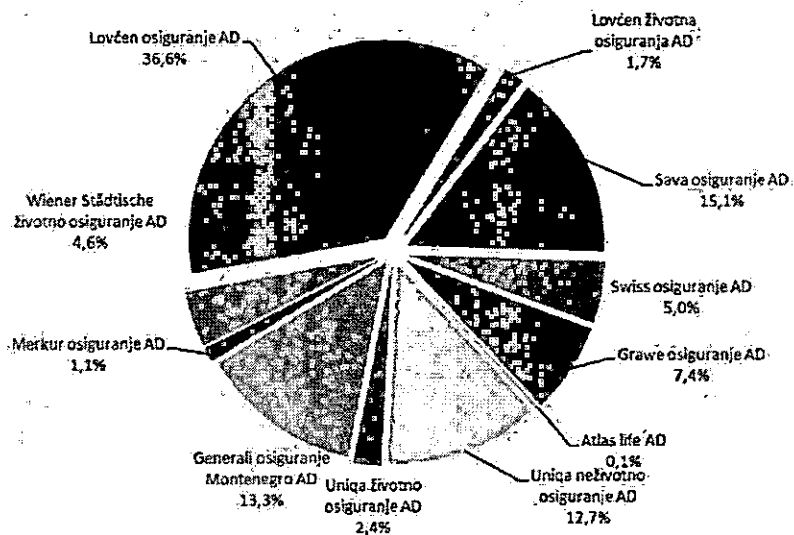
Naziv društva	2015.			2016.			2017.		
	Bruto premija	Učešće	HHI	Bruto premija	Učešće	HHI	Bruto premija	Učešće	HHI
Lovćen osiguranje	29.241.784	38,0%	1.444,7	29.897.784	37,3%	1.391,0	29.891.418	36,6%	1.336,2
Lovćen životna osiguranja	1.121.046	1,5%	2,1	1.254.360	1,6%	2,4	1.373.821	1,7%	2,8
Sava osiguranje	11.185.622	14,5%	211,4	11.656.792	14,5%	211,4	12.354.736	15,1%	228,3
Grawe osiguranje	4.978.561	6,5%	41,9	5.139.297	6,4%	41,1	6.046.355	7,4%	54,7
Swiss osiguranje AD	2.852.823	3,7%	13,8	3.466.189	4,3%	18,7	4.121.879	5,0%	25,4
Generall osiguranje Montenegro	10.267.232	13,3%	178,1	10.957.393	13,7%	186,8	10.852.894	13,3%	176,1
Uniqa životno osiguranje	1.954.358	2,5%	6,5	1.838.016	2,3%	5,3	1.922.708	2,4%	5,5
Uniqa neživotno osiguranje	10.460.447	13,6%	184,9	10.489.185	13,1%	171,2	10.385.780	12,7%	161,3
Merkur osiguranje	2.092.963	2,7%	7,4	2.072.362	2,6%	6,7	930.025	1,1%	1,3
Atlas Life	377.686	0,5%	0,2	368.560	0,5%	0,2	114.690	0,1%	0,0
Wiener Städtische životno i osiguranje	2.400.670	3,1%	9,7	3.023.397	3,8%	14,2	3.778.605	4,6%	21,4
UKUPNO	76.933.192	100%	2.100,7	80.163.336	100%	2.049,1	81.772.912	100%	2.013,0

⁹ HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno sabere.

3.6. TRŽIŠNO UČEŠĆE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE

Kada je u pitanju raspored tržišnog učešća društava, najveće tržišno učešće mjereno bruto fakturisanom premijom zadržalo je Lovćen osiguranje sa učešćem od 36,6% odnosno sa 29,9 mil. EUR bruto fakturisane premije. Nadalje, vodeća društva prema učešću u tržišnoj premiji su: Sava osiguranje sa 15,1%, odnosno 12,4 mil. EUR bruto fakturisane premije, Generali osiguranje Montenegro sa 13,3%, odnosno 10,9 mil. EUR bruto fakturisane premije, Uniqa neživotno osiguranje sa 12,7%, odnosno 10,4 mil. EUR bruto fakturisane premije, Grawe osiguranje sa 7,4% (6 mil. EUR), Swiss osiguranje sa 5% učešća (4,1 mil. EUR) i Wiener Städtische životno osiguranje sa 4,6% (3,8 mil. EUR).

Grifik 5. Tržišno učešće društava za osiguranje prema bruto fakturisanom premiji u 2017. godini

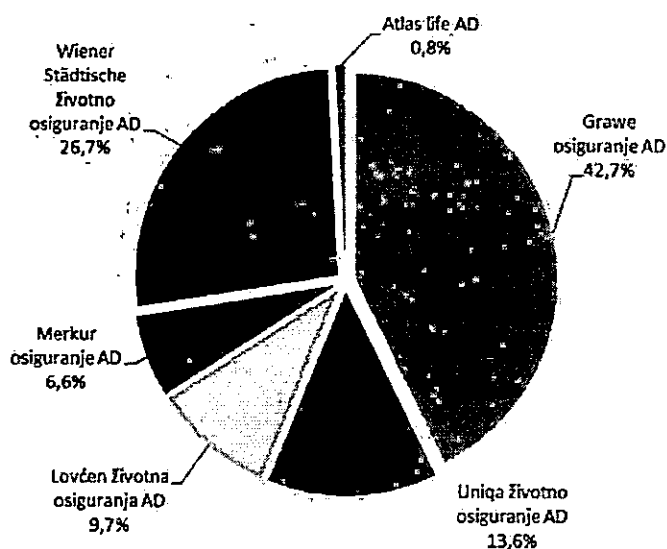
Struktura tržišnog učešća društava za osiguranje u premiji životnog osiguranja

Posmatrano prema strukturi tržišnog učešća društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja, u 2017. godini najveće učešće od 42,7% premije životnih osiguranja je ostvarilo Grawe osiguranje (zabilježilo je značajan rast u odnosu na 2016. godinu za 5,2 procentna poena, kao rezultat preuzimanja portfolija drugog društva za osiguranje koje je donijelo odluku o prestanku obavljanja djelatnosti osiguranja). Drugo društvo po visini tržišnog učešća je bilo Wiener Städtische životno osiguranje sa 26,7% (u 2016. godini 22,1%), zatim slijede Uniqa životno osiguranje sa učešćem od 13,6%, Lovćen životna osiguranja sa 9,7%, Merkur osiguranje¹⁰ sa učešćem od 6,6% i Atlas Life sa 0,8%.

¹⁰ Nakon donošenja poslovne odluke o prestanku obavljanja poslova životnog osiguranja, uz saglasnost Agencije, Merkur osiguranje je pripojeno Grawe osiguranju i time prestalo da obavlja poslove osiguranja na dan 30. 06. 2017. godine.

Na narednom grafiku je prikazano učešće društava za životno osiguranje u bruto fakturisanomj premiji životnih osiguranja u 2017. godini:

Grafik 6. Učešće društava u bruto fakturisanomj premiji životnog osiguranja u 2017. godini

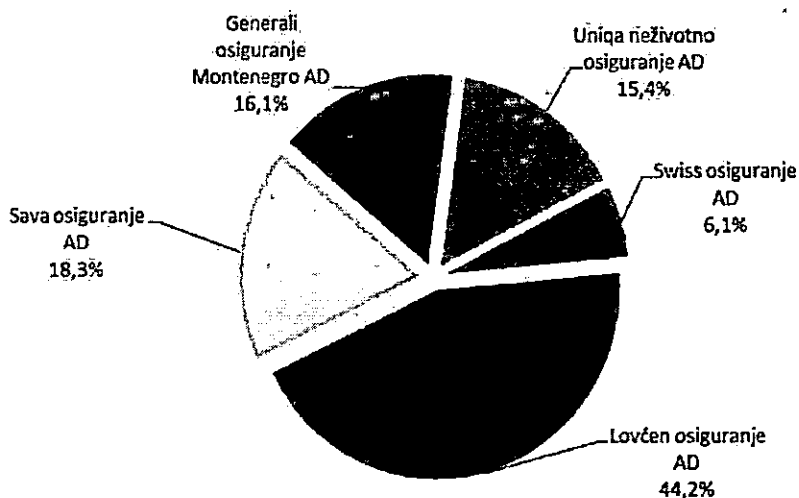
Struktura tržišnog učešća društava za osiguranje u premiji neživotnog osiguranja

U bruto fakturisanomj premiji neživotnih osiguranja, najveće učešće od 44,2% i dalje ima Lovćen osiguranje. Nadalje, vodeća društva prema tržišnom učešću u ovom segmentu su: Sava osiguranje sa učešćem od 18,3%, Generali osiguranje Montenegro sa 16,1%, Uniqa neživotno osiguranje sa 15,4% i Swiss osiguranje sa 6,1%.

Od društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja rast učešća u bruto fakturisanomj premiji neživotnih osiguranja ostvarilo je Swiss osiguranje za 0,9 procentnih poena (u 2016. iznosilo je 5,2%) i Sava osiguranje za 0,7 pp. (u 2016. iznosilo je 17,5%), dok je do pada došlo kod Lovćen osiguranja (za 0,8 pp), Generali osiguranje Montenegro (za 0,4 pp) i Uniqa neživotno osiguranje (za 0,4 pp).

Na narednom grafiku je prikazano učešće društava za neživotno osiguranje u bruto fakturisanomj premiji neživotnih osiguranja u 2017. godini:

Grafik 7. Učešće društava u bruto fakturisanj premiji neživotnog osiguranja u 2017. godini

3.7 OBAVEZNA OSIGURANJA U SAOBRAĆAJU¹¹

Ukupna bruto fakturisana premija obaveznih osiguranja u saobraćaju u 2017. godini je iznosila 36 mil. EUR, što predstavlja pad od 1,2% u odnosu na 2016. godinu kada je iznosila 36,4 mil. EUR. Do smanjenja premije obaveznih osiguranja u saobraćaju došlo je iz razloga smanjenja bruto fakturisane premije kod 2 od 4 obavezne vrste osiguranja u saobraćaju i to: obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima i obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima za 1,4% i 2,1%, respektivno. Bruto fakturisana premija obaveznog osiguranja putnika u javnom saobraćaju od posljedica nezgode povećala se za 17,6% u odnosu na 2016. godinu, kao i bruto fakturisana premija obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika plovniha objekata od odgovornosti za štetu prouzrokovanu trećim licima za 0,4% u odnosu na 2016. godinu. Učešće bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u bruto fakturisanj premiji neživotnih osiguranja u 2017. godini je iznosilo 53,2%, a u ukupnoj bruto fakturisanj premiji 44%. Obaveznim osiguranjem u saobraćaju u Crnoj Gori bavi se pet društava.

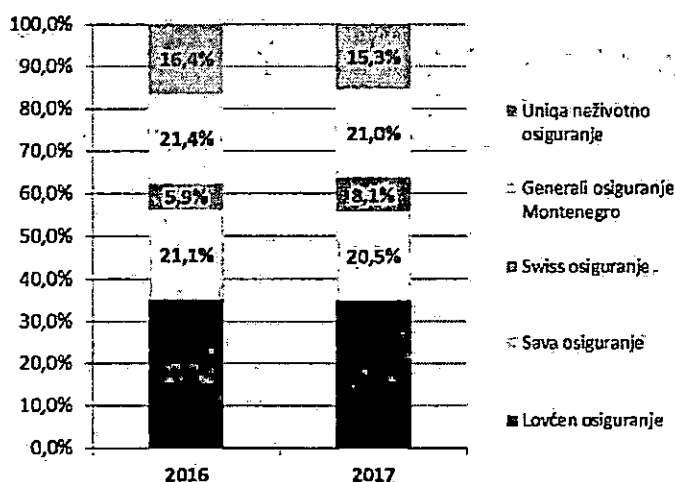
Tabela 10. Struktura bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2016. i 2017. godini

Obavezna osiguranja u saobraćaju	2016.		2017.		Index 2017/2016
	Premija (EUR)	Učešće	Premija (EUR)	Učešće	
Obavezno osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nezgode	327.986	0,9%	385.727	1,1%	117,60
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima	35.136.483	96,5%	34.647.750	96,3%	98,61
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima	715.385	2,0%	700.400	1,9%	97,91
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovniha objekata od odgovornosti za štetu prouzrokovanu trećim licima	226.203	0,6%	227.083	0,6%	100,39
UKUPNO	36.406.057	100%	35.960.961	100%	98,8

¹¹ Definisana Zakonom o obaveznim osiguranjima u saobraćaju („Sl. list CG“ br. 44/12).

U strukturi premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2017. godini najveći udio ostvarilo je obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima koje čini 96,3%, dok je isto činilo 96,5% ukupne premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2016. godini.

Grafik 8. Učešće društava za neživotno osiguranje u ukupnoj bruto fakturiranoj premiji obaveznog osiguranja u saobraćaju za 2016. i 2017. godinu

3.8 DRUŠTVA KOJA SE BAVE POSLOVIMA ZASTUPANJA, POSREDOVANJA U OSIGURANJU

Društva za zastupanje u osiguranju, u skladu sa Zakonom o osiguranju, obavljaju poslove pokretanja, predlaganja, pripreme i zaključivanja ugovora o osiguranju u ime i za račun osiguravača. Tokom 2017. godine, društva za zastupanje u osiguranju su ukupno zaključila 119.872 polisa osiguranja, što je za 0,8% manje u odnosu na 2016. godinu i na navedeni način ugovorila bruto fakturisanu premiju u iznosu od 20,3 mil. EUR, odnosno 24,8% bruto fakturisane premije na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja.

Banke koje su obavljale poslove zastupanja u osiguranju u toku 2017. godine su ugovorile 1,8 mil. EUR bruto fakturisane premije, što predstavlja 2,2% ukupne tržišne bruto premije.

Zastupnik -preduzetnik u osiguranju koji je obavljao poslove zastupanja u osiguranju u 2017. godini je zaključio 407 polisa osiguranja, odnosno ugovorio 10 hilj. EUR bruto premije osiguranja, što čini 0,01% ukupne tržišne bruto premije.

Društva za posredovanje u osiguranju, u skladu sa Zakonom o osiguranju, obavljaju poslove dovođenja u vezu osiguranika, odnosno ugovornika osiguranja sa društvom za osiguranje radi zaključenja ugovora o osiguranju, pripremne poslove u cilju zaključenja ugovora o osiguranju i pružanje pomoći pri ostvarivanju prava iz ugovora o osiguranju, naročito pri rješavanju odštetnih zahtjeva prema društvu za osiguranje.

Tokom 2017. godine, društva za posredovanje na crnogorskom tržištu osiguranja su posredovala u zaključivanju 18.080 ugovora o osiguranju i posredovala u ugovaranju bruto premije osiguranja u iznosu od 7,8 mil. EUR. Učešće bruto premije osiguranja koja je ugovorena posredovanjem ovih društava u ukupnoj tržišnoj premiji osiguranja u 2017. godini je iznosilo 9,6%.

Tabela 11. Struktura prodaje osiguranja preko društava za zastupanje, društava za posredovanje, preduzetnika-zastupnika i banaka u 2017. godini

	Broj polisa neživotnog osiguranja	Broj polisa životnog osiguranja	BFP neživotnog osiguranja (EUR)	BFP životnog osiguranja (EUR)
Društva za zastupanje u osiguranju	108.035	11.837	14.870.107	5.387.622
Društva za posredovanje u osiguranju	10.591	7.489	4.296.352	3.550.757
Zastupnici -preduzetnici	407		10.240	
Banke	5.155	26.886	1.133.354	699.131
UKUPNO	124.188	46.212	20.310.053	9.637.510

IV STRUKTURA AKTIVE

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2017. godine, iznosila je 207,2 mil. EUR, što predstavlja rast od 5,3% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2016. godine. U strukturi aktive najznačajniju kategoriju predstavljaju „dugoročna finansijska ulaganja“ sa učešćem od 69,5%, zatim slijede „kratkoročna sredstva“ sa učešćem od 9,8% i „kratkoročna finansijska ulaganja“ sa učešćem od 6%.

Tabela 12. Struktura agregatne aktive na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine

	2016 ¹²		2017		Index 2017/2016
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Nematerijalna imovina	436.094	0,2%	576.933	0,3%	132,3
Nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja	10.340.220	5,3%	10.453.302	5,0%	101,1
Dugoročna finansijska ulaganja	129.666.896	65,9%	144.057.021	69,5%	111,1
Kratkoročna finansijska ulaganja	11.440.923	5,8%	12.414.385	6,0%	108,5
Kratkoročna sredstva	26.034.051	13,2%	20.328.284	9,8%	78,1
Udio reosiguravača u TR	9.404.539	4,8%	9.793.741	4,7%	104,1
Aktivna vremenska razgraničenja	9.223.465	4,7%	9.445.640	4,6%	102,4
Ostalo	134.851	0,1%	107.224	0,1%	79,5
UKUPNO	196.681.038	100	207.176.530	100	105,3

Kategorija „dugoročna finansijska ulaganja“ koja je na kraju 2017. godine iznosila 144,1 mil. EUR je u najznačajnijoj mjeri doprinijela rastu vrijednosti aktive na nivou crnogorskog tržišta osiguranja. Ova kategorija je ostvarila rast od 11,1%, odnosno u ukupnom iznosu od 14,4 mil. EUR u poređenju sa 2016. godinom, najviše iz razloga rasta ulaganja u obveznice Crne Gore od strane društava za osiguranje. Ukupna ulaganja u dugoročne HoV su iznosila 128,9 mil. EUR što predstavlja 89,5% ukupne kategorije „dugoročna finansijska ulaganja“ i ostvarila su rast od 12,7% u odnosu na uporedni period. Dugoročna ulaganja u državne obveznice društava za životno osiguranje su iznosila 68,4 mil. EUR a društava za neživotna osiguranja 60,5 mil. EUR. Pored trenda izuzetno visokog rasta ulaganja u obveznice Države Crne Gore, crnogorsko tržište osiguranja karakteriše i izuzetno visoka koncentracija ulaganja društava za osiguranje u dugoročne obveznice čiji je emitent Država Crna Gora u respektivnom investicionom portfoliju tržišta, tako da obveznice Države Crne Gore na dan 31. 12. 2017. godine ostvaruju izuzetno visoko učešće u ukupnim dugoročnim finansijskim ulaganjima crnogorskog tržišta osiguranja, na nivou od 88,1%.

Kategorija „kratkoročna sredstva“ je na dan 31. 12. 2017. godine zabilježila pad od 21,9%, odnosno za 5,7 mil. EUR, koji je generisan padom kratkoročnih potraživanja (84,6% sredstava kratkoročnih sredstava) za 21%, odnosno za 4,6 mil. EUR (kod jednog društva za osiguranje što se odnosi na potraživanja za akcije drugog društva za osiguranje i padom kod drugog društva za osiguranje koje je, zbog poslovne politike,

¹² Izvor podataka su revidirani finansijski izvještaji društava za osiguranje za 2017. godinu.

reklasifikovalo kratkoročna potraživanja u dugoročna potraživanja), kao i gotovinskih sredstava (15,4% sredstava kratkoročnih sredstava) za 26,4%, odnosno za 1,1 mil. EUR u odnosu na 31. 12. 2016. godine.

Kategorija „kratkoročna finansijska ulaganja“ je doprinijela rastu vrijednosti aktive na nivou crnogorskog tržišta osiguranja, te na dan 31. 12. 2017. godine ostvarila rast od 8,5%, odnosno u ukupnom iznosu od 973 hilj. EUR. Naime, ovom rastu je najviše doprinio rast depozita i drugih dugoročnih finansijskih ulaganja (93% kratkoročnih finansijskih ulaganja) za 12,6%, odnosno za 1,3 mil. EUR. Istovremeno, kratkoročne hartije od vrijednosti emitovane od strane Crne Gore su na 31. 12. 2017. godine iznosile 724 hilj. EUR (5,8% kratkoročnih finansijskih ulaganja) što je za 29% manje u odnosu na 31. 12. 2016. godine (u apsolutnom iznosu pad od 295 hilj. EUR). Kratkoročna ulaganja u obveznice Crne Gore društava za životno osiguranje su iznosila 353 hilj. EUR, a društava za neživotna osiguranja 372 hilj. EUR.

Na dan 31. 12. 2017. godine, rastu ukupne aktive doprinio je i rast kategorije „nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja“ za 1,1% odnosno za 113 hilj. EUR, kategorije „udio reosiguravača- u tehničkim rezervama“ za 4,1% odnosno za 389 hilj. EUR, kategorije „aktivna vremenska razgraničenja“ za 2,4% odnosno 222 hilj. EUR, kao i kategorije „nematerijalna imovina“ za 32,3% odnosno za 141 hilj. EUR u odnosu na 31. 12. 2016. godine.

Društva su na dan 31. 12. 2017. godine uložila 129,6 mil. EUR u državne obveznice, što predstavlja 62,6% ukupne aktive i to ukazuje na izuzetno visoku koncentraciju ulaganja u državne obveznice. Ulaganje u državne obveznice drugih zemalja iznosi 2 mil. EUR., što čini 1,6% ukupnih ulaganja u državne obveznice na 31. 12. 2017. godine, dok ulaganje u državne obveznice Crne Gore iznosi 127,6 mil. EUR, odnosno 98,4% ukupnih ulaganja u državne obveznice.

Tabela 13. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivi sektora osiguranja na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine

Društvo za osiguranje	31. 12. 2016.		31. 12. 2017.	
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće
Lovćen osiguranje	55.101.183	28,0%	56.253.110	27,2%
Lovćen životna osiguranja	5.845.547	3,0%	6.150.003	3,0%
Sava osiguranje	22.112.855	11,2%	23.036.712	11,1%
Swiss osiguranje	6.225.176	3,2%	6.842.135	3,3%
Grawe osiguranje	41.264.341	21,0%	51.301.863	24,8%
Atlas life osiguranje	1.627.858	0,8%	814.186	0,4%
Uniqa neživotno osiguranje	16.916.385	8,6%	16.636.989	8,0%
Uniqa životno osiguranje	10.213.486	5,2%	11.062.992	5,3%
Generali osiguranje Montenegro	22.048.928	11,2%	23.724.075	11,5%
Merkur osiguranje	6.656.510	3,4%	-	-
Wiener Städtische životno osiguranje	8.668.769	4,4%	11.354.464	5,5%
UKUPNO	196.681.038	100%	207.176.530	100%

Najveću zastupljenost u ukupnoj aktivi ima Lovćen osiguranje (27,2%), Grawe osiguranje (24,8%), Generali osiguranje Montenegro (11,5%) i Sava osiguranje (11,1%).

V STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2017. godine iznosila je 207,2 mil. EUR, što predstavlja rast od 5,3% u odnosu na vrijednost ukupne pasive na dan 31. 12. 2016. godine.

Tabela 14. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine

Pasiva	2016 ¹³		2017		Index 2017/2016
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Osnovni kapital i rezerve	55.771.369	28,4%	59.341.111	28,6%	106,4
Rezervisanja	116.600.249	59,3%	123.564.388	59,6%	106,0
Kratkoročne obaveze	12.249.512	6,2%	11.169.327	5,4%	91,2
Dugoročne obaveze iz finansiranja i poslovanja	10.902.523	5,5%	11.758.344	5,7%	107,8
Pasivna vremenska razgraničenja	1.157.385	0,6%	1.343.360	0,6%	116,1
UKUPNO	196.681.038	100%	207.176.530	100%	105,3

Najveći rast u apsolutnom iznosu, u okviru ukupne pasive društava za osiguranje u 2017. godini ostvarila je kategorija „rezervisanja“, koja obuhvata bruto tehničke rezerve društava za osiguranje i ostala rezervisanja za penzije, jubilarne nagrade, otpremnine, štetne ugovore i sl., i to u iznosu od 7 mil. EUR, odnosno za 6% u odnosu na 2016. godinu.

Takođe, značajan rast je ostvarila i kategorija „osnovni kapital i rezerve“ u apsolutnom iznosu od 3,6 mil. EUR, odnosno za 6,4% u odnosu na 2016. godinu, što je u najvećoj mjeri rezultat ostvarenog pozitivnog finansijskog rezultata u 2017. godini u iznosu od 4,1 mil. EUR¹⁴.

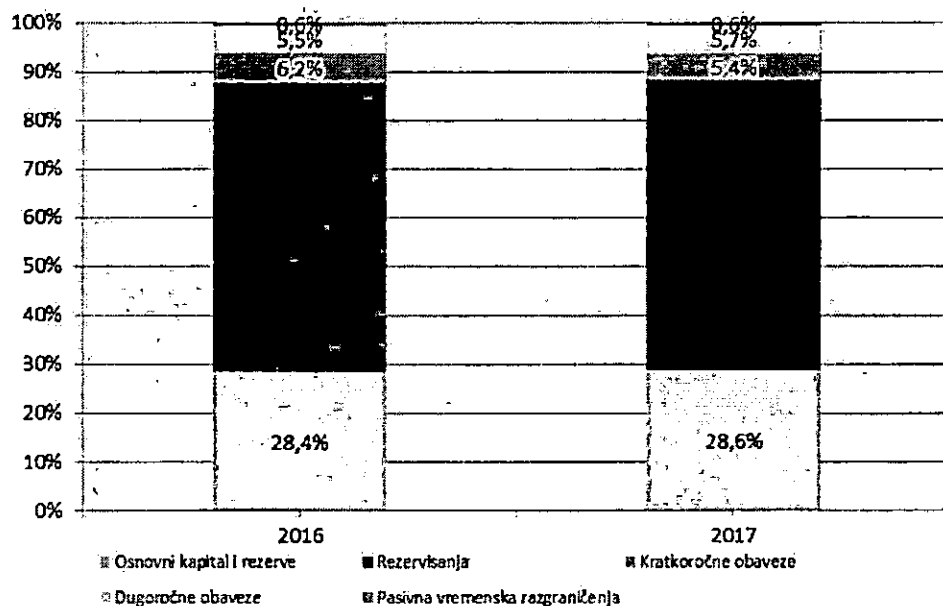
Kategorija „dugoročne obaveze iz finansiranja i poslovanja“ je porasla za apsolutni iznos od 856 hilj. EUR u odnosu na 2016. godinu, odnosno za 7,8%. Takođe, rast je ostvarila i kategorija „pasivna vremenska razgraničenja“ i to za 186 hilj. EUR u odnosu na 2016. godinu, odnosno za 16,1%.

Vrijednost kategorije „kratkoročne obaveze“, koja se odnosi na obaveze iz poslova osiguranja, kao i na obaveze iz finansiranja, je pala u odnosu na 2016. godinu za 1,1 mil. EUR, odnosno za 8,8% iz razloga smanjenja ove stavke u pasivi bilansa stanja dva društva za osiguranje (smanjene su obaveze po osnovu sredstava koja su bila namijenjena za kupovinu društva za osiguranje kao i vraćanje kratkoročnog zajma).

¹³ Izvor podataka su revidirani finansijski izvještaji društava za osiguranje za 2017. godinu.

¹⁴ Efekat pozitivnog finansijskog rezultata na rast ove kategorije umanjen je kao rezultat smanjenja iznosa ukupnog osnovnog kapitala tržišta za osiguranje za 1,9 mil. EUR u odnosu na 2016. godinu zbog prestanka poslovanja jednog društva za životno osiguranje.

Grafik 9. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine

5.1 TEHNIČKE REZERVE

Društva za osiguranje su, u skladu sa Zakonom o osiguranju, dužna da na kraju svakog obračunskog perioda formiraju tehničke rezerve, koje predstavljaju rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja.

U skladu sa Zakonom o osiguranju, društva koja obavljaju poslove osiguranja na crnogorskom tržištu osiguranja su dužna da formiraju sljedeće vrste tehničkih rezervi:

- *Rezervu za prenosnu premiju* koja se formira iz ukupne premije za svaku vrstu osiguranja i to srazmjerno vremenu trajanja osiguranja i koja služi za pokriće obaveza iz osiguranja koje će nastati u narednom obračunskom periodu;
- *Rezerve za štete* koje se formiraju u visini procijenjenih iznosa obaveza za nastale prijavljene, a neriješene štete i nastale neprijavljene štete u tekućem periodu, uključujući sve troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta. U slučaju da se štete za pojedine vrste osiguranja pojavljuju u obliku rente, rezervisane štete se formiraju u kapitalizovanom iznosu koji predstavlja iznos svih budućih obaveza;
- *Rezerve za bonuse i popuste* koje se formiraju do nivoa naknada i drugih isplata na koje osiguranici i drugi korisnici osiguranja imaju pravo, a proizilaze iz prava na učešće u dobiti ili drugih prava po ugovoru o osiguranju – *bonus*, prava na djelimično umanjenje premije – *popust* i prava na naknadu dijela premije nastalog usljed nekorišćenja perioda osiguravajućeg pokrića zbog prijevremenog okončanja ugovora – *otkaz*;

- *Rezerve za izravnanje rizika* koje su u obavezi da formiraju društva za osiguranje koja obavljaju poslove osiguranja kredita. Ove rezerve se obrazuju na osnovu standardnog odstupanja godišnjih mjerodavnih tehničkih rezultata od prosječnog mjerodavnog tehničkog rezultata u posmatranom periodu, za svaku vrstu neživotnih osiguranje;
- *Druge tehničke rezerve* koje se utvrđuju u odnosu na nivo procijenjenih budućih obaveza i rizika od velikih šteta prouzrokovanih zemljotresom, poplavom, šteta iz osiguranja od odgovornosti za nuklearne štete, odgovornosti proizvođača farmaceütskih proizvoda, kao i drugih obaveza;
- *Matematička rezerva* koja se obrazuje u visini sadašnje vrijednosti budućih obaveza društva za osiguranje umanjene za sadašnju vrijednost budućih obaveza ugovarača osiguranja (premija osiguranja) i izračunava se za svaki pojedinačni ugovor;
- *Posebne tehničke rezerve* koje formiraju društva za osiguranje koja obavljaju poslove životnih osiguranja kod kojih osiguranik preuzima na sebe investicioni rizik.

Tehničke rezerve na dan 31. 12. 2017. godine na nivou svih društava za osiguranje iznosile su 122,5 mil. EUR, što predstavlja rast od 6% u odnosu na dan 31. 12. 2016. godine.

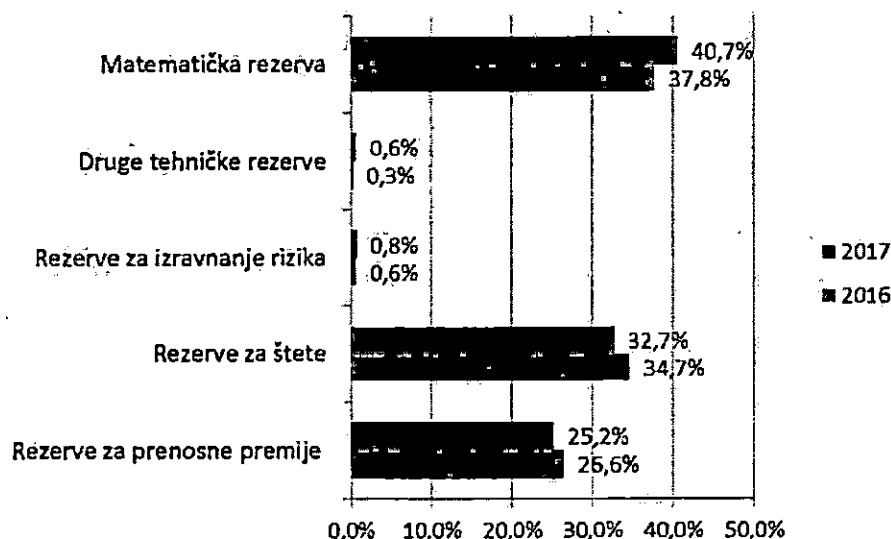
Tabela 15. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine

Tehničke rezerve	2016		2017		Index 2017/2016
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Rezerve za prenosne premije	30.700.136	26,6%	30.832.186	25,2%	100,4
Rezerve za štete	40.078.209	34,7%	40.087.969	32,7%	100,0
Rezerve za izravnanje rizika	748.394	0,6%	936.958	0,8%	125,2
Druge tehničke rezerve	392.108	0,3%	786.258	0,6%	200,5
Matematička rezerva	43.618.418	37,8%	49.846.528	40,7%	114,3
UKUPNO	115.537.263	100%	122.489.899	100%	106,0

Najveći udio od 40,7% u ukupnim tehničkim rezervama društava za osiguranje na kraju 2017. godine ostvarila je matematička rezerva i to u iznosu od 49,8 mil. EUR, zatim rezerve za štete koje su iznosile 40,1 mil. EUR (32,7% ukupnih tehničkih rezervi), dok su rezerve za prenosne premije iznosile 30,8 mil. EUR (25,2% ukupnih tehničkih rezervi).

Sve vrste tehničkih rezervi su zabilježile rast a najveći rast u odnosu na 2016. godinu ostvarila je matematička rezerva za 6,2 mil. EUR (14,3%) kao i druge tehničke rezerve za 100,5%, odnosno za 394 hilj. EUR u odnosu na prethodnu godinu. Takođe, ostvaren je rast kod rezervi za izravnanje rizika i to za 188 hilj. EUR odnosno za 25,2%, rezervi za prenosne premije za 132 hilj. EUR odnosno 0,4%, kao i kod rezervisanih šteta za 10 hilj. EUR.

Grafik 10. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2016. godine

Posmatrano prema grupama osiguranja, *bruto tehničke rezerve* su na dan 31. 12. 2017. godine na nivou svih društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja iznosile 71,1 mil. EUR, dok su *neto tehničke rezerve* ove grupe osiguranja iznosile 61,7 mil. EUR, što ukazuje da je udio reosiguravača iznosio 13,2% (odnosno 9,4 mil. EUR). Vrijednost bruto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja je veća u odnosu na kraj 2016. godine za 0,8%, odnosno za 598 hilj. EUR. Takođe, vrijednost neto tehničkih rezervi ove grupe osiguranja je povećana za 0,4%, odnosno za 223 hilj. EUR.

Bruto tehničke rezerve na nivou društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja su iznosile 51,4 mil. EUR, dok su *neto tehničke rezerve* ove grupe osiguranja iznosile 51 mil. EUR. Navedeno ukazuje da je udio reosiguravača u bruto tehničkim rezervama životnih osiguranja iznosio 0,8% (odnosno 393 hilj. EUR). Vrijednost bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja je porasla u odnosu na kraj 2016. godine za 14,1%, odnosno za 6,3 mil. EUR. Takođe, vrijednost neto tehničkih rezervi ove grupe je porasla za 14,2%, odnosno za 6,3 mil. EUR.

Tabela 16. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine

Grupa osiguranja	Neto tehničke rezerve		Bruto tehničke rezerve	
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće
Životno osiguranje	50.969.207	45,2%	51.362.526	41,9%
Neživotno osiguranje	61.720.080	54,8%	71.127.373	58,1%
UKUPNO	112.689.287	100%	122.489.899	100%

VI DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA BRUTO TEHNIČKIH REZERV¹⁵

Zakon o osiguranju i Pravilnik o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi i sredstava kapitala društva za osiguranje propisuju oblike imovine u koje se mogu plasirati sredstva tehničkih rezervi društava za osiguranje, kao i ograničenja za ukupna i pojedinačna deponovanja i ulaganja tih sredstava. Analiza plasmana sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta osiguranja ukazuje da su sva društva za osiguranje na kraju 2017. godine obezbijedili pokrivenost bruto tehničkih rezervi iznad zahtjevanog nivoa u skladu sa zakonskom regulativom.

Na dan 31. 12. 2017. godine traženo pokriveno bruto tehničkih rezervi iznosilo je 122,5 mil. EUR. Društva za osiguranje, za pokriveno bruto tehničkih rezervi, ukupno su uložila 131,4 mil. EUR, odnosno 8,9 mil. EUR ili 7,3% više od traženog pokrivena.

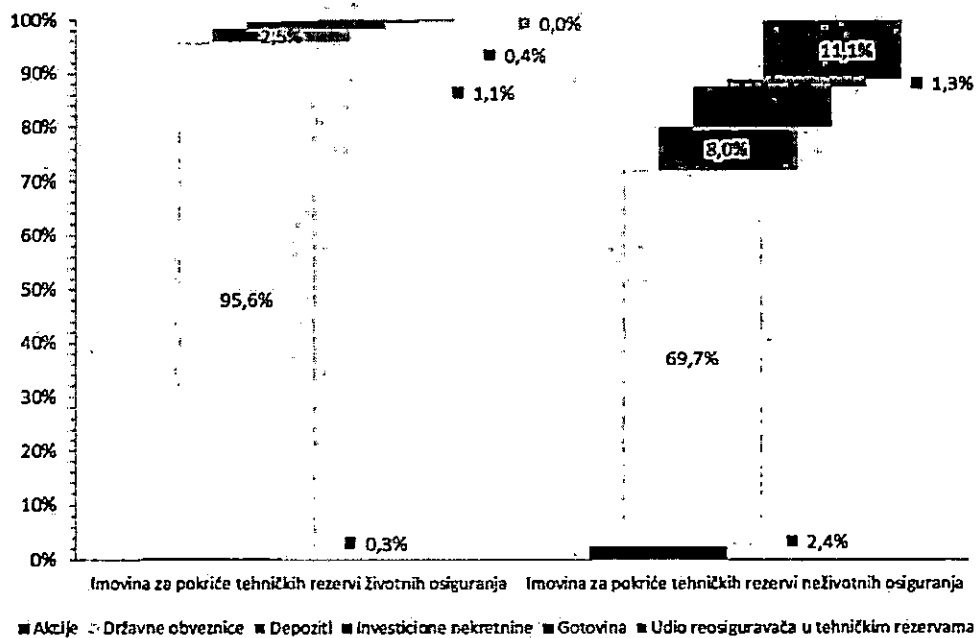
Društva za životno osiguranje su u propisane oblike imovine, uključujući i ograničenja propisana Pravilnikom, plasirala 52,2 mil. EUR sredstava bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja (101,6% ukupnih bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja). U posmatranom periodu, društva koja se bave poslovima neživotnih osiguranja su, u skladu sa Zakonom o osiguranju i Pravilnikom o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi i sredstava kapitala društva za osiguranje, izvršila ulaganje i deponovanje sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine u iznosu od 79,2 mil. EUR (111,4% ukupnih bruto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja).

Analiza strukture ulaganja i deponovanja ukupnih sredstava tehničkih rezervi u propisane oblike imovine na dan 31. 12. 2017. godine ukazuje da su najveći udio od 80% (2016. - 75,8%) ostvarila ulaganja u državne obveznice (euroobveznice, obveznice stare devizne štednje, obveznice Fonda rada itd), koja su iznosila 105,1 mil. EUR. Naime, društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja su od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi 49,9 mil. EUR uložila u državne obveznice, dok su društva za neživotno osiguranje u ovaj oblik imovine uložila 55,2 mil. EUR.

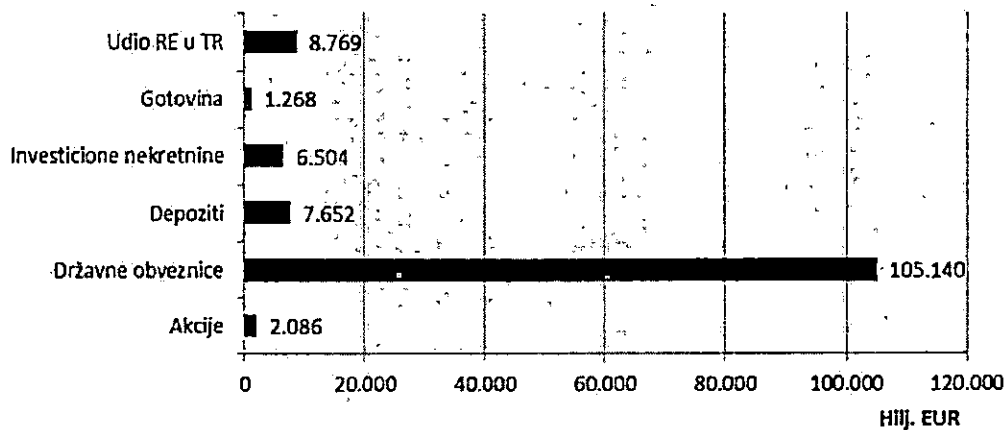
Udio reosiguravača u tehničkim rezervama kao dozvoljeni oblik ulaganja sredstava tehničkih rezervi, ostvario je učešće od 6,7% ili 8,8 mil. EUR, depoziti u bankama učešće od 5,8% ili 7,6 mil. EUR (životna osiguranja su deponovala sredstva u iznosu od 1,3 mil. EUR u banke, dok su neživotna osiguranja deponovala iznos od 6,3 mil. EUR), investicione nekretnine od 4,9% ili 6,5 mil. EUR, akcije od 1,6% tj. 2,1 mil. EUR, dok je gotovina iznosila 1,3 mil. EUR i učestvovala sa 1%.

¹⁵ U toku 2016. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju, kojim se vrši usklađivanje sa direktivama EU kojima se reguliše djelatnost osiguranja u okviru režima Solventnost I, a u skladu sa obavezama sadržanim u pregovaračkoj poziciji za poglavlje 9 - Finansijske usluge. Navedeni Zakon je objavljen u Službenom listu Crne Gore broj 55/16 od 17. 08. 2016. godine. Predmetnim izmjenama i dopunama prestala je obaveza društava za osiguranje da 1/3 sredstava kapitala ulažu u skladu sa oblicima imovine i ograničenjima koja su propisana za ulaganje sredstava tehničkih rezervi, u cilju usklađivanja sa direktivom za neživotna osiguranja (73/239/EEC).

Grafik 11. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi životnih i neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine

Grafik 12. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta na dan 31. 12. 2017. godine

VII NETO DOBITAK/GUBITAK ZA POSLOVNU GODINU

Sektor osiguranja je u 2017. godini ostvario pozitivan neto rezultat za poslovnu godinu u iznosu od 4,1 mil. EUR.

Od jedanaest društava za osiguranje koja su poslovala tokom 2017. godine, devet društava je ostvarilo dobit u ukupnom iznosu od 4,9 mil. EUR, dok su dva društva ostvarila gubitak u ukupnom iznosu od 833,4 hilj. EUR¹⁶.

U 2017. godini pozitivno su poslovali Grawe osiguranje, Generali osiguranje Montenegro, Sava osiguranje, Wiener Städtische životno osiguranje, Uniqa životno osiguranje, Lovćen životna osiguranja, Lovćen osiguranje, Swiss osiguranje i Uniqa neživotno osiguranje.

VIII POKAZATELJI POSLOVANJA

8.1 ADEKVATNOST KAPITALA I SOLVENTNOST

Društvo za osiguranje je dužno da, u skladu sa Zakonom o osiguranju, održava kapital na nivou adekvatnom obimu i vrstama poslova osiguranja koje obavlja. Kako bi društvo bilo kapitalno adekvatno mora ispunjavati tri uslova propisana Zakonom o osiguranju:

- kapital mora biti najmanje jednak margini solventnosti;
- garantni kapital mora biti najmanje jednak 1/3 margine solventnosti i
- garantni kapital mora biti najmanje jednak osnovnom kapitalu iz člana 21 Zakona o osiguranju.

Na dan 31. 12. 2017. godine devet društava za osiguranje na tržištu osiguranja u Crnoj Gori je bilo kapitalno adekvatno, dok je jedno društvo bilo kapitalno neadekvatno¹⁷.

Solventnost osiguravača predstavlja njegovu sposobnost da raspoloživim novčanim sredstvima podmiri sve svoje obaveze u rokovima njihovog dospjeća. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na 31. 12. 2017. godine je ostvario prosječnu vrijednost od 1,8.

Tabela 17. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na dan 31. 12. 2016. godine i na 31. 12. 2017. godine

Pokazatelj solventnosti	2016.	2017.
Život	2,0	1,9
Neživot	1,7	1,8
Ukupno	1,8	1,8

¹⁶ Jedno društvo za osiguranje poslovalo je sa gubitkom do 30. 06. 2017. godine kada je pripojeno drugom društvu za osiguranje, dok je drugo društvo za osiguranje, koje je na kraju 2017. godine ostvarilo gubitak, donijelo poslovnu odluku o prestanku obavljanja poslova i pokrenulo postupak dobrovoljne likvidacije.

¹⁷ Društvo za životno osiguranje koje je na dan 31. 12. 2017. godine bilo kapitalno neadekvatno donijelo je poslovnu odluku o prestanku obavljanja poslova životnog osiguranja, pa je, uz saglasnost Agencije, pokrenulo postupak dobrovoljne likvidacije uz prenos portfelja životnih osiguranja na drugo društvo za životno osiguranje.

8.2 REOSIGURANJE

Društva za osiguranje su zaključivanjem ugovora o reosiguranju sa renomiranim globalnim i regionalnim reosiguravačima izvršili prenos rizika u reosiguranje i obezbijedili zaštitu od šteta koje bi mogle ugroziti njihovo poslovanje. U toku 2017. godine premija prenijeta u reosiguranje ostvarila je rast od 11,7% u odnosu na 2016. godinu i iznosila je 13,6 mil. EUR (16,7% bruto fakturisane premije), dok je odobrena provizija od strane reosiguravača porasla za 22,7% i iznosila je 2,5 mil. EUR. Učešće reosiguravača u bruto riješenim štetama (bez troškova rješavanja i isplate šteta) u 2017. godini je iznosilo 4,4 mil. EUR ili 12,9% iznosa bruto riješenih šteta na nivou tržišta, odnosno smanjeno je za 12,1% u odnosu na 2016. godinu.

Tabela 18. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2016. i na dan 31. 12. 2017. godine

	2016 Iznos (EUR)	2017 Iznos (EUR)	Promjena
Bruto fakturisana premija	80.163.336	81.772.912	2,0%
Premija prenijeta u reosiguranje	12.212.390	13.638.757	11,7%
Provizija odobrena od strane reosiguravača	2.064.844	2.533.145	22,7%
Bruto riješene štete (bez troškova rješavanja i isplate šteta)	34.216.600	33.957.629	-0,8%
Udio reosiguranja u bruto riješenim štetama	4.998.726	4.396.221	-12,1%
Udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama	9.404.539	9.800.612	4,2%

8.3 NETO MJERODAVNI TEHNIČKI REZULTAT I RENTABILNOST IMOVINE I SOPSTVENIH SREDSTAVA

Neto mjerodavni tehnički rezultat predstavlja pokazatelj adekvatnosti odnosno dovoljnosti premija za plaćanje šteta i za druge obaveze iz ugovora o osiguranju. Posmatrano na nivou svih društava koja se bave poslovima neživotnog osiguranja, vrijednost ovog pokazatelja kumulativno za sve vrste neživotnih osiguranja, na kraju 2017. godine je iznosila 0,68. Navedeno ukazuje da je za grupu neživotnog osiguranja visina mjerodavnih šteta u samoprdržaju manja za 32% od mjerodavne tehničke premije u samoprdržaju, odnosno da je neto mjerodavna tehnička premija bila dovoljna za izmirenje šteta i drugih obaveza iz ugovora o osiguranju.

Na dan 31. 12. 2017. godine devet društava za osiguranje je ostvarilo pozitivne neto rezultate i prinose na imovinu i kapital. Pokazatelj rentabilnosti imovine (ROA – povrat na aktivu), kao odnos neto rezultata i ukupne aktive društva za osiguranje, predstavlja mjeru prinosa na ukupnu aktivu, ostvarenog angažovanjem sredstava u poslovima osiguranja, investiranja itd.

U 2017. godini na nivou cjelokupnog tržišta pokazatelj rentabilnosti imovine je iznosio 2%. Rentabilnost imovine društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja na kraju 2017. godine je iznosila 1,9% (2016. godine je iznosila 2,6%), dok je rentabilnost imovine društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja iznosila 2,1% (2016. godine je iznosila 1,6%).

Pokazatelj rentabilnosti vlastitih sredstava (ROE= prinos na kapital), kao odnos neto rezultata i kapitala društava za osiguranje, predstavlja mjeru prinosa na sopstvena sredstva. Takođe, na nivou cjelokupnog sektora osiguranja na kraju 2017. godine ostvaren je pozitivan prinos na kapital od 8,5% (2016. godine iznosio je 7,5%). Rentabilnost vlastitih sredstava (kapital i rezerve) društava za životno osiguranje iznosila je 8,1% (2016. godine je iznosila 9,4%), dok je kod društava za neživotno osiguranje iznosila 8,8% (2016. godine je iznosila 6,3%).

Tabela 19. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2017. godine

	Aktiva (EUR) ¹⁸	Kapital (EUR)	Neto dobit/gubitak za poslovnu godinu (EUR)	ROA	ROE
UKUPNO	207.176.530	49.013.230	4.182.990	2,0	8,5
Životna osiguranja	80.683.508	18.425.998	1.495.647	1,9	8,1
Neživotna osiguranja	126.493.022	30.587.231	2.687.343	2,1	8,8

8.4 LIKVIDNOST

Na dan 31. 12. 2017. godine svih deset društava za osiguranje u Crnoj Gori su bila likvidna. Koficijent likvidnosti na dan 31. 12. 2017. godine na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori je iznosio 17,5 što ukazuje na dovoljnost likvidnih sredstava za izmirenje obaveza društava za osiguranje (dospjelih obaveza i obaveza koje dopijevaju u roku od 14 dana od dana utvrđivanja koficijenta likvidnosti)¹⁸.

8.5 POKAZATELJI ŠTETA

Ažurnost u rješavanju šteta

Posmatrano na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja ukupan broj šteta za rješavanje u 2017. godini je porastao za 13,9% i iznosio je 50.104, dok je u 2016. godini iznosio 43.977. Na nivou sektora osiguranja ostvaren je visok nivo ažurnosti u rješavanju šteta, jer je od ukupnog broja šteta za rješavanje 93% riješeno, što je na manjem nivou u odnosu na 2016. godinu kada je riješeno 93,7% šteta.

Posmatrano prema grupama osiguranja, stepen ažurnosti u rješavanju šteta društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja u 2017. godini je bio na nivou od 82,1% (2016. godine je iznosio 86,7%). Takođe, stepen ažurnosti u rješavanju šteta na nivou društava koja se bave djelatnošću neživotnih osiguranja je bio na visokom nivou i iznosio je 93,7% (2016. godine je iznosio 94,2%).

¹⁸ Ovaj koficijent je izračunat u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje („Sl.list CG” br. 22/14).

Tabela 20. Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2017. godine

Vrsta osiguranja	Broj riješenih šteta	Ukupan broj šteta	% ažurnosti
Osiguranje od posljedica nezgode	11.838	12.259	96,6
Zdravstveno osiguranje	11.691	12.110	96,5
Osiguranje motornih vozila	3.519	3.851	91,4
Osiguranje šinskih vozila	1	2	50,0
Osiguranje vazduhoplova	1	5	20,0
Osiguranje plovnih objekata	4	5	80,0
Osiguranje robe u prevozu	140	143	97,9
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	445	495	89,9
Ostala osiguranja imovine	2.261	2.425	93,2
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	11.676	12.925	90,3
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	294	295	99,7
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	42	46	91,3
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	355	462	76,8
Osiguranje kredita	90	92	97,8
Osiguranje jemstva	16	17	94,1
Osiguranje finansijskih gubitaka	18	19	94,7
Osiguranje toškova pravne zaštite	1	1	100
Putno osiguranje	1.476	1.685	87,6
Druge vrste neživotnih osiguranja	164	164	100
Ukupno neživotna osiguranja	44.032	47.001	93,7
Osiguranje života	1.881	2.232	84,3
Rentno osiguranje	26	26	100
Dopunsko osiguranje	641	845	75,9
Druge vrste životnih osiguranja			
Ukupno životna osiguranja	2.548	3.103	82,1
UKUPNO	46.580	50.104	93,0

Kvota šteta

Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja je pokazatelj koji predstavlja odnos bruto nastalih šteta (iznos bruto riješenih šteta +/- promjena iznosa rezervisanih šteta) i bruto zarađene premije osiguranja (mjerodavne premije) i ukazuje koliki se dio zarađene premije društva odnosi na izdatke za štete. Posmatrano na nivou djelatnosti neživotnih osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2017. godine 45,9% zarađene premije se odnosilo na bruto izdatke za štete.

Tabela 21. Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine

	Bruto nastale štete	Bruto zarađena premija	Bruto kvota šteta %
Neživotna osiguranja	30.974.290	67.495.354	45,9

Neto kvota šteta neživotnih osiguranja predstavlja odnos iznosa neto nastalih šteta (zbir bruto riješenih šteta umanjениh za iznos udjela reosiguravača u riješenim štetama i promjene rezervisanih šteta umanjениh za udio reosiguravača u rezervisanim štetama) i neto zarađene premije (bruto fakturisana

premija umanjena za premiju prenijetu u reosiguranje i korigovana za promjenu prenosne premije umanjene za udio reosiguravača). Ovaj pokazatelj na dan 31. 12. 2017. godine je iznosio 48,4%, i ukazuje da se 48,4% neto zarađene premije neživotnih osiguranja odnosilo na neto izdatke za štete.

Tabela 22. Neto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine

	Neto nastale štete	Neto zarađena premija	Neto kvota šteta %
Neživotna osiguranja	26.708.167	55.163.107	48,4

Kvota troškova

Kvota troškova neživotnih osiguranja se računa kao odnos zbira troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja i zarađene premije osiguranja.

Kada posmatramo po bruto principu, ovaj pokazatelj za neživotna osiguranja je na kraju 2017. godine iznosio 46,7%. Naime, troškovi iz poslova osiguranja neživotnih osiguravača čine 46,7% bruto zarađene premije, što ukazuje na visoke izdatke društava za sprovođenje poslova osiguranja. Posmatrajući kvotu troškova neto od reosiguranja zaključuje se da se 53,7% neto zarađene premije na nivou svih društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja odnosi na troškove sprovođenja osiguranja i ostale troškove, doprinose i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja.

Tabela 23. Kvota troškova neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine

	Troškovi sprovođenja osiguranja i ostali troškovi	Zarađena premija	%
Bruto kvota troškova	31.509.614	67.495.354	46,7
Neto kvota troškova	29.613.771	55.163.107	53,7

Kombinovana kvota

Kombinovana kvota neživotnih osiguranja, kao zbir kvote šteta i kvote troškova, pokazuje rezultat poslovanja prije uključivanja prihoda od ulaganja sredstava, odnosno dovoljnost premije za pokriće izdataka za štete i troškove koji proizilaze iz poslova osiguranja. Na dan 31. 12. 2017. godine, posmatrano i na bruto i na neto principu izdaci društava za neživotno osiguranje po osnovu nastalih šteta, troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja čine 92,6%, odnosno 102,1% zarađene premije.

Tabela 24. Kombinovana kvota neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2017. godine

	Bruto %	Neto %
Kvota šteta	45,9	48,4
Kvota troškova	46,7	53,7
Kombinovana kvota	92,6	102,1

IX UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE

Udruženje - Nacionalni Biro osiguravača je pravno lice, osnovano u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa društava za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznih osiguranja u saobraćaju u Crnoj Gori. Sva društva za osiguranje koja se bave navedenom vrstom poslova moraju biti članovi Udruženja.

Udruženje - Nacionalni Biro osiguravača svoje poslove obavlja preko osnovnih organizacionih djelova, koja nemaju svojstvo pravnog lica:

- 1) *Biroa zelene karte;*
- 2) *Garantnog fonda;*
- 3) *Informacionog centra.*

Udruženjem - Nacionalnim Biroom osiguravača upravljaju članovi, a organi upravljanja su Skupština, koju čini po jedan predstavnik svakog društva za osiguranje koje je član, i Izvršni direktor koji predstavlja i zastupa Udruženje.

U okviru Udruženja poseban značaj ima Garantni fond, za čije funkcionisanje društva za osiguranje, koja se bave poslovima obaveznog osiguranja u saobraćaju, uplaćuju doprinos Garantnom fondu iz premija obaveznih osiguranja u saobraćaju. Shodno Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju sredstva Garantnog fonda koriste se za isplatu osigurane sume, odnosno naknadu štete oštećenim licima, i to:

- 1) prouzrokovane upotrebom motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva za koje nije bio zaključen ugovor o obaveznom osiguranju u skladu sa ovim zakonom;
- 2) zbog smrti, tjelesne povrede ili narušavanja zdravlja prouzrokovane upotrebom nepoznatog motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva;
- 3) prouzrokovane upotrebom motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva za koje je zaključen ugovor o obaveznom osiguranju sa društvom za osiguranje kome je oduzeta dozvola za rad ili nad kojim je pokrenut stečajni postupak ili postupak likvidacije;
- 4) u slučajevima iz čl. 34, 38 i 40 ovog zakona.

Iz sredstava Garantnog fonda nadoknađuju se i troškovi obrade i isplate odštetnih zahtjeva koji padaju na teret Garantnog fonda.

U 2017. godini ukupan iznos doprinosa koja društva za osiguranje uplaćuju Garantnom fondu iznosio je 1,43 mil. EUR, što je za 4,43% više u odnosu na 2016. godinu kada je iznosio 1,37 mil EUR. U toku 2017. godine Udruženje je isplatilo štete u iznosu od 1,04 mil. EUR, od čega je za štete u zemlji isplaćeno 707 hilj. EUR, a za štete u inostranstvu 312 hilj. EUR, dok je rente isplaćeno 18 hilj. EUR.

U izvještajnom periodu, Udruženje je od ukupnog broja šteta za rješavanje (786 šteta – od kojih je 163 šteta preneseno iz 2016. godine, 521 šteta prijavljeno u 2017. godini, a reaktivirano je 102 šteta), riješilo 632, od čega je 175 zahtjeva za isplatu štete odbijeno, a 457 štete je isplaćeno.

Broj: 01 - 620/2 - 12
Podgorica, 29. 06. 2018. godine

